YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu neljäs jaosto)

19 päivänä helmikuuta 2004 *

Yhdistetyissä asioissa T-297/01 ja T-298/01,

SIC — Sociedade Independente de Comunicação, SA, kotipaikka Carnaxide (Portugali), edustajinaan asianajajat C. Botelho Moniz ja E. Maia Cadete,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. de Sousa Fialho Lopes ja J. Buendía Sierra, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

joissa kantaja vaatii EY 232 artiklan mukaisissa laiminlyöntikanteissaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että komissio ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, koska se ei tehnyt päätöstä kantajan 30.7.1993, 22.10.1996 ja 20.6.1997 Portugalin tasavaltaa vastaan esittämistä kanteluista, joissa se väitti Portugalin tasavallan rikkoneen EY 87 artiklaa, ja koska se ei toteuttanut EY 233 artiklan ja hyvän hallinnon

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

periaatteen vastaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-46/97, SIC vastaan komissio, 10.5.2000 antaman tuomion (Kok. 2000, s. II-2125) täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä, eikä se aloittanut EY 88 artiklan 2 kohdassa määrättyä virallista tutkintamenettelyä,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij ja M. Vilaras,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

on antanut seuraavan

tuomion

Taustalla olevat tosiseikat

1 RTP — Radiotelevisão Portuguesa, SA (jäljempänä RTP), on julkinen osakeyhtiö, jonka tehtäväksi on annettu Portugalin julkisten televisiopalvelujen tarjoaminen.

2 Kantaja, SIC — Sociedade Independente de Communicaçao, SA on kaupallinen yhtiö, joka vastaa erään Portugalin tärkeimmän yksityisen televisiokanavan toiminnasta.

3 Kantaja kanteli 30.7.1993 komissiolle (jäljempänä ensimmäinen kantelu) tuista, jotka Portugalin tasavalta oli myöntänyt RTP:lle. Tässä kantelussa kantaja asetti kyseenalaisiksi Portugalin tasavallan RTP:lle vuosina 1992 ja 1993 maksamat sellaiset tuet korvauksena tälle kuuluvista julkisen palvelun velvoitteista, joiden kummankin suuruudeksi arvioitiin 6 200 ja 7 100 miljoonaa Portugalin escudoa (PTE). Näiden tukien lisäksi kantaja ilmoitti, että RTP:lle oli myönnetty verovapautuksia rekisteröintimaksuista vapauttamisen muodossa sekä investointitukijärjestelmä. Tämän vuoksi kantaja vaati komissiota aloittamaan EY 88 artiklan 2 kohdassa määrätyn virallisen tutkintamenettelyn (jäljempänä virallinen tutkintamenettely) ja kehottamaan Portugalin tasavaltaa keskeyttämään näiden ilmoittamatta jääneiden tukien maksamisen siihen sakka kunnes lopullinen päätös tehtäisiin.

4 Kantaja täydensi ensimmäistä kantelua 12.2.1994 päivätyllä kirjeellä ilmoittamalla komissiolle yhtäältä sen, että Portugalin hallitus hyväksyi, että RTP:llä Segurança socialille (sosiaaliturvalaitos) olevaa, 2 miljardin PTE:n suuruiseksi arvioitua velkaa porrastettiin ja että se vapautettiin viivästyskorkojen maksamisesta, ja toisaalta sen, että Portugalin valtio osti ylihintaan RTP:n omistaman Teledifusora de Portugal -nimisen televisio-ohjelmien jakeluverkon (jäljempänä TDP-jakeluverkko) ja että kyseisen verkon hoidosta vastaava julkisoikeudellinen yritys myönsi RTP:lle tämän verkon käyttömaksuja koskevia maksuhelpotuksia. Koska kantaja piti näitä toimenpiteitä yhteismarkkinoille soveltumattomina valtiontukina, se vaati myös, että niiden osalta aloitettaisiin virallinen tutkintamenettely.

5 Kantaja ilmoitti komissiolle 14.4.1994, että Portugalin hallitus oli maksanut RTP:lle 7 145 miljoonan PTE:n suuruisen rahoitustuen korvauksena julkisen palvelun velvoitteista aiheutuvista kustannuksista vuonna 1994.

6 Kantaja toimitti 16.10.1996 päivätyllä kirjeellä, joka saapui komissioon 22.10.1996, toisen kantelun (jäljempänä toinen kantelu), jossa vaadittiin toteamaan, että rahoitustuet, jotka Portugalin valtio myönsi RTP:lle vuosina 1994–1996 korvauksina julkisen palvelun velvoitteista aiheutuvista kustannuksista, eivät soveltuneet yhteismarkkinoille. Kantaja ilmoitti siinä myös RTP:lle vuonna 1994 myönnetyistä uusista tuista, joista ei ollut ilmoitettu ja jotka perustuivat Portugalin valtion toteuttamaan RTP:n pääomankorotukseen ja Portugalin valtion obligaatiolainan liikkeelle laskemisen yhteydessä antamaan takaukseen. Kantaja ilmoitti lisäksi, että Portugalin kulttuuriministeriö ja RTP olivat tehneet syyskuussa 1996 pöytäkirjan RTP:n elokuva-alan edistämistoiminnan rahoituksesta ja viittasi siihen, että Portugalin hallitus oli hyväksynyt RTP:n rakenneuudistussuunnitelman, johon saattaa liittyä suuria summia käsittävien tukien myöntäminen. Tästä syystä kantaja vaati, että komissio aloittaisi virallisen tutkintamenettelyn ja että se vaatisi Portugalin tasavaltaa keskeyttämään näiden tukien myöntämisen siihen asti kunnes lopullinen päätös tehtäisiin.

7 Komissio teki Portugalin tasavallalle osoitetulla 7.11.1996 päivätyllä kirjeellä, jonka jäljennöksen kantaja vastaanotti 6.1.1997, päätöksen julkisten televisiokanavien rahoituksesta (jäljempänä 7.11.1996 tehty päätös). Tämä päätös koski ensimmäisessä kantelussa ilmoitettuja toimenpiteitä ja, siltä osin kuin on kyse toisessa kantelussa ilmoitetuista rahoitustuista, RTP:lle vuosina 1994 ja 1995 maksettuja rahoitustukia. Komissio totesi tässä päätöksessä, että yksikään näistä toimenpiteistä ja rahoitustuista ei muodostanut valtiontukea ja että niiden rajoissa ei ollut maksettu valtiontukea.

8 Komissio ilmoitti kantajalle 20.12.1996 päivätyllä kirjeellä, että se oli toisen kantelun johdosta pyytänyt Portugalin viranomaisilta tietoja tietyistä tässä kantelussa ilmoitetuista tosiseikoista. Tämä tiedonsaantipyyntö koski RTP:n vuonna 1994 toteuttamaa pääomankorotusta ja obligaatiolainaa ja vuosia 1996–2000 koskevan rakennemuutossuunnitelman valmistelua ja RTP:n elokuva-alan edistämistoiminnan rahoitusta. Komissio lisäsi kuitenkin, että siltä osin kuin on kyse RTP:lle vuosia 1994–1996 varten maksetuista rahoitustuista, se katsoi, että 7.11.1996 tehdyssä päätöksessä esitetyistä syistä ne eivät olleet EY [87] artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia valtiontukia.

9 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 3.3.1997 jättämällään kannekirjelmällä kanteen, joka kirjattiin numerolla T-46/97 ja jossa se vaati 7.11.1996 tehdyn päätöksen ja 20.12.1996 päivättyyn kirjeeseen sisältyvän komission päätöksen kumoamista. Kantaja täsmensi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamassaan vastauksessa, että tällä kanteella ei vaadittu 7.11.1996 tehdyn päätöksen sen osan kumoamista, joka koski investointitukia koskevaa järjestelmää ja sitä, että Portugalin tasavalta osti RTP:ltä TDP-jakeluverkon hintaan, jonka kantaja väitti olevan ylihintainen.

10 Kantaja toimitti 18.6.1997 päivätyllä kirjeellä, joka saapui komissioon 20.6.1997, kolmannen kantelun (jäljempänä kolmas kantelu), jossa se ilmoitti EY [87] artiklan kanssa yhteensopimattomina RTP:n ja Portugalin tasavallan 31.12.1996 tekemän yksinoikeussopimuksen ja sopimuksen täytäntöönpanoa varten tehdyn päätöksen maksaa RTP:lle vuodelta 1997 10 350 miljoonan PTE:n suuruinen rahoitustuki korvauksena julkisen palvelun velvoitteista aiheutuvista kustannuksista. Tässä kirjeessä kantaja vaati komissiota aloittamaan virallisen tutkintamenettelyn ja toteuttamaan välitoimia.

11 Kantaja ja komissio kävivät heinäkuun 1997 ja tammikuun 2001 välisenä aikana kirjeenvaihtoa, joka koski toisen ja kolmannen kantelun tutkimisen edistymistä komissiossa.

12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi asiassa T-46/97, SIC vastaan komissio, 10.5.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. II-2125; jäljempänä ns. SIC-tapaus) 7.11.1996 tehdyn päätöksen siltä osin kuin se koski Portugalin valtion RTP:n hyväksi toteuttamia toimenpiteitä, joihin kuului vuosina 1992–1995 julkisen palvelun velvoitteista aiheutuvista kustannuksista maksettavina korvauksina maksetut rahoitustuet, verovapautuksia, TDP-jakeluverkon käyttöä koskevia maksuhelpotuksia ja Segurança socialille olevaa velkaa koskevat järjestelyt, joihin liittyy viivästyskorkojen perimättä jättäminen. Sen sijaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti kanteen tutkimatta siltä osin kuin se koski 20.12.1996 päivättyä komission kirjettä, koska se katsoi, että tämän kirjeen tarkoitus oli vain antaa tietoja, eikä se siis ollut kannekelpoinen toimi.

13 Kantaja vaati 3.1.2001 päivätyssä kirjeessään komissiota ilmoittamaan sille toimenpiteet, jotka se aikoi toteuttaa SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanoa varten.

14 Kantaja esitti komissiolle 26.7.2001 päivätyillä kolmella kirjeellä EY 232 artiklan toisen kohdan nojalla kolme toimimisvaatimusta, jotka koskivat ensimmäistä, toista ja kolmatta kantelua. Ensimmäistä kantelua koskevassa toimimisvaatimuksessaan kantaja vaati komissiota toteuttamaan EY 233 artiklan mukaisesti SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet ja aloittamaan virallisen tutkintamenettelyn Portugalin tasavallan RTP:lle vuosina 1992–1995 maksaman rahoitusavun osalta ja RTP:n hyväksi toteutettujen niiden toimenpiteiden osalta, jotka käsittävät verovapautuksia, TDP-jakeluverkon käyttöä koskevia maksuhelpotuksia ja Segurança socialille olevaa velkaa koskevat järjestelyt, joihin liittyy viivästyskorkojen perimättä jättäminen. Toista ja kolmatta kantelua koskevissa toimimisvaatimuksissaan kantaja vaati komissiota ottamaan kantaa näihin kanteluihin todeten, että ne ovat perustellut, ja aloittamaan sen seurauksena virallisen tutkintamenettelyn Portugalin tasavallan RTP:lle vuonna 1996 maksaman rahoitustuen osalta (toinen kantelu) ja 31.12.1996 Portugalin tasavallan ja RTP:n välillä tehdyn yksinoikeussopimuksen ja sen nojalla RTP:lle myönnettyjen tukien osalta (kolmas kanne).

15 Komissio ilmoitti kantajalle 24.10.2001, että SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanoa varten toteutettavat sisäiset toimenpiteet ja valmistelut sen päättämiseksi, mihin jatkotoimenpiteisiin toisen ja kolmannen kantelun johdosta ryhdytään, olivat viimeisteltävinä.

16 Komissio vaati Portugalin tasavallalta 7.11.2001 päivätyllä pyynnöllä, joka annettiin Portugalin Euroopan unionissa toimivalle pysyvälle edustustolle tiedoksi 9.11.2001 (jäljempänä 7.11.2001 päivätty pyyntö), että Portugalin hallitus toimittaisi EY:n perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti tietoja sen määrittelemistä varten, ovatko Portugalin tasavallan RTP:lle vuosina 1992–1998 maksamat tuet ja 31.12.1996 tehdyssä yksinoikeussopimuksessa laadittu RTP:n rahoitusjärjestelmä luonteeltaan olemassa olevia vai uusia tukia. Näitä rahoitustukia, lukuun ottamatta sitä, joka maksettiin vuonna 1998, josta kantajan kanteluissa ei ole kyse, ja tätä rahoitusjärjestelmää, kun niitä tarkastellaan yhdessä, kutsutaan jäljempänä rahoitustuiksi.

17 Lisäksi komissio teki 13.11.2001 päätöksen virallisen tutkintamenettelyn aloittamisesta muiden kuin edellisessä kohdassa mainittujen toimenpiteiden osalta (jäljempänä 13.11.2001 tehty päätös). Tästä päätöksestä julkaistiin sen tekopäivänä lehdistötiedote ja siitä ilmoitettiin Portugalin pysyvälle edustustolle 15.11.2001.

18 Toimenpiteisiin, joita 13.11.2001 tehdyllä päätöksellä tarkoitettiin, kuului yhtäältä kolme toimenpidettä, joista ilmoitettiin kantajan ensimmäisessä kantelussa, josta tehtiin 7.11.1996 tehty päätös, joka myöhemmin kumottiin SIC-tapauksessa annetulla tuomiolla, toisin sanoen verovapautukset, TDP-jakeluverkon käyttömaksuja koskevia maksuhelpotuksia ja Segurança socialille olevaa velkaa koskevat järjestelyt, joihin liittyy viivästyskorkojen perimättä jättäminen; näihin toimenpiteisiin kuului toisaalta kantajan toisessa kantelussaan ilmoittamat

neljä toimenpidettä, eli vuonna 1994 tehty RTP:n pääomankorotus, samana vuonna RTP:n liikkeelle laskeman obligaatiolainan yhteydessä annettu valtiontakaus, Portugalin kulttuuriministeriön ja RTP:n syyskuussa 1996 tekemä pöytäkirja RTP:n elokuva-alan edistämistoiminnan rahoituksesta, ja lopuksi Portugalin hallituksen ajanjaksoksi 1996–2000 hyväksymä RTP:n rakenneuudistussuunnitelma. Yhdessä tarkasteltuina näitä toimenpiteitä kutsutaan jäljempänä ad hoc -toimenpiteiksi.

19 Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä julkaistiin 23.4.2002 7.11.2001 päivätty pyyntö (EYVL C 98, s. 2) ja 9.4.2002 13.11.2001 tehty päätös (EYVL C 85, s. 9).

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

20 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 6.12.2001 toimittamillaan kannekirjelmillä kantaja on nostanut nämä kanteet, jotka on rekisteröity asianumeroille T-297/01 ja T-298/01.

21 Komissio toimitti kantajalle 8.1.2002 päivätyssä kirjeessä jäljennökset 7.11.2001 päivätystä pyynnöstä ja 13.11.2001 tehdystä päätöksestä.

22 Asiat T-297/01 ja T-298/01 yhdistettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun neljännen jaoston puheenjohtajan 15.1.2003 antamalla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti.

23 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn ja esitti prosessinjohtotoimenpiteenä komissiolle kirjallisen kysymyksen. Komissio vastasi tähän kysymykseen asetetussa määräajassa 17.1.2003 päivätyllä kirjeellä.

24 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 13.2.2003 pidetyssä istunnossa.

25 Kantaja vaati asiassa T-297/01, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— toteaa, että komissio ei ole ottanut kantaa EY 232 artiklassa määrätyssä kahden kuukauden määräajassa kantajan sille esittämiin toimimisvaatimuksiin

— toteaa, että toimenpiteillä, jotka kantajalle annettiin tiedoksi tämän kanteen nostamisen jälkeen, ei taata SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanoa kokonaan eikä velvollisuutta antaa lausunto ensimmäisessä ja toisessa kantelussa ilmoitetuista valtiontuista siltä osin kuin on kyse velvollisuudesta aloittaa virallinen tutkintamenettely Portugalin tasavallan RTP:lle vuosina 1992–1995 maksamista rahoitustuista

— toteaa tämän seurauksena, että siltä osin kuin on kyse virallisen tutkintamenettelyn aloittamisesta edellä mainittujen toimenpiteiden osalta, on olemassa komission syyksi luettava lainvastainen laiminlyönti

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

26 Asiassa T-298/01 kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— toteaa, että komissio ei ole ottanut kantaa EY 232 artiklassa määrätyssä kahden kuukauden määräajassa kantajan sille esittämiin toimimisvaatimuksiin

— toteaa, että toimenpiteillä; jotka kantajalle annettiin tiedoksi tämän kanteen nostamisen jälkeen, ei taata velvollisuutta antaa lausunto toisessa ja kolmannessa kantelussa ilmoitetuista valtiontuista siltä osin kuin on kyse velvollisuudesta aloittaa virallinen tutkintamenettely RTP:n rahoitusjärjestelmästä, joka otettiin käyttöön 31.12.1996 päivätyllä sopimuksella, ja Portugalin tasavallan RTP:lle vuosina 1996 ja 1997 maksamista rahoitustuista

— toteaa tämän seurauksena, siltä osin kuin on kyse virallisen tutkintamenettelyn aloittamisesta edellä mainittujen toimenpiteiden osalta, on olemassa komission syyksi luettava lainvastainen laiminlyönti

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

27 Komissio vaatii asioissa T-297/01 ja T-298/01, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteet tarkoituksettomina ja siis perusteettomina

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

28 Komissio antoi 30.9.2003 päivätyllä kirjeellä (jäljempänä 30.9.2003 päivätty kirje) Portugalin Euroopan unionissa toimivalle pysyvälle edustustolle tiedoksi asetuksen N:o 659/1999 17 artiklan 2 kohdan mukaisen kehotuksen esittää huomautuksia vuosittaisesta rahoitusjärjestelmästä, joka ilmenee muun muassa rahoitustukina.

29 Komissio toimitti 3.10.2003 päivätyssä kirjeessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle jäljennöksen 30.9.2003 päivätystä kirjeestä ja vaati sitä työjärjestyksen 113 artiklan nojalla toteamaan, että lausunnon antaminen raukeaa asioissa T-297/01 ja T-298/01 nostetuissa kanteissa siltä osin kun niissä on kyse rahoitustuista.

30 Lausunnon antamisen raukeamista koskevasta pyynnöstä esittämissään huomautuksissa, jotka saapuivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 24.10.2003, kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää lausunnon antamisen raukeamista koskevan pyynnön

— toteaa, että koska komissio ei toteuttanut ajoissa tarpeellisia toimenpiteitä SIC-tapauksessa annetun tuomion nopeaa ja kokonaan tapahtuvaa täytäntöönpanoa varten ja koska komissio ei aloittanut kohtuullisessa ajassa virallista tutkintamenettelyä toisesta ja kolmannesta kantelusta, se syyllistyi lainvastaiseen laiminlyöntiin, joka johtuu EY 233 artiklassa ja EY 87 ja EY 88 artiklassa asetettujen velvollisuuksien laiminlyönnistä

— velvoittaa joka tapauksessa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vaikka lausunnon antamisen raukeamista koskeva pyyntö hyväksyttäisiin.

Oikeudellinen arviointi

Alustavat huomautukset

31 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 232 artiklassa määrätty oikeussuojakeino, jolla on eri tavoitteet kuin EY 226 artiklassa säännellyllä oikeussuojakeinolla (ks. vastaavasti asia C-154/00, komissio v. Kreikka, tuomio 25.4.2002, Kok. 2002, s. I-3879, 28 kohta), perustuu siihen ajatukseen, että kyseessä olevan toimielimen laiminlyödessä toimintavelvoitteensa lainvastaisella tavalla on mahdollista saattaa asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta tämä toteaa, että toimimisesta pidättäytyminen on perustamissopimuksen vastainen silloin, kun kyseinen toimielin ei ole korjannut tätä laiminlyöntiään. Tämä laiminlyönnin toteaminen vaikuttaa EY 233 artiklan mukaan siten, että vastaajana olleen toimielimen on toteutettava yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanoa varten tarpeelliset toimenpiteet; tämä velvollisuus ei kuitenkaan rajoita oikeutta nostaa samaan toteamukseen mahdollisesti perustuvia, sopimussuhteen ulkopuolisen korvausvastuun vahvistamista koskevia kanteita. Siinä tapauksessa kun toimenpide, jonka toteuttamisen laiminlyöntiin kanne kohdistuu, on toteutettu kanteen nostamisen jälkeen mutta ennen tuomion julistamista, alkuperäisen laiminlyönnin oikeudenvastaisuuden toteavalla yhteisöjen tuomioistuimen tuomiolla ei enää ole EY 233 artiklassa tarkoitettuja seurauksia. Tämän

johdosta tällaisessa tapauksessa, kuten myös silloin, kun vastaajana ollut toimielin on ryhtynyt toimenpiteisiin siihen kohdistetun vaatimuksen johdosta kahden kuukauden määräajassa, kanne on menettänyt merkityksensä siten, että lausunnon antaminen raukeaa (ks. asia C-44/00 P, Sodima v. komissio, määräys 13.12.2000, Kok. 2000, s. I-11231, 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-105/96, Pharos v. komissio, tuomio 17.2.1998, Kok. 1998, s. II-285, 41 ja 42 kohta). Se seikka, että kantaja ei ole tyytyväinen tähän toimielimen kannanottoon, on tältä osin merkityksetön, koska EY 232 artiklassa tarkoitetaan laiminlyönnillä sitä, että pidättäydytään ratkaisun tai kannanoton antamisesta, eikä sitä, että annetaan toisenlainen toimi kuin tämä osapuoli olisi halunnut tai katsonut tarpeelliseksi (ks. em. asiassa Sodima v. komissio annetun määräyksen 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Toisaalta oikeuskäytännöstä ilmenee, että laiminlyöntikanne on asianmukainen keino riitauttaa kieltäytyminen, joka koskee sitä, pitääkö toimielimen ryhtyä kumotun toimen korvaamisen lisäksi EY 233 artiklan nojalla toimenpiteisiin sellaisten muiden toimien osalta, joita alkuperäisessä kumoamiskanteessa ei ole riitautettu (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 97/86, 99/86, 193/86 ja 215/86, Asteris ym. v. komissio, tuomio 26.4.1988, Kok. 1988, s. 2181, 22–24 ja 32 kohta ja asia T-387/94, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomio 18.9.1996, Kok. 1996, s. II-961, 40 kohta). Tästä johtuu, että laiminlyöntikanne on asianmukainen keino myös sen toteamiseksi, että toimielin on lainvastaisesti pidättäytynyt toteuttamasta tuomion täytäntöönpanoon kuuluvia toimenpiteitä, joita nyt käsiteltävänä olevassa asiassa olivat SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanoon kuuluvat toimenpiteet.

33 Kysymykseen, joka koskee sitä, onko aiheellista antaa lausunto ad hoc -toimenpiteistä ja rahoitustuista, on vastattava näiden toteamusten valossa.

Ad hoc -toimenpiteet

34 On selvää, että komissio aloitti 13.11.2001 päivätyllä päätöksellä edellä 18 kohdassa tarkoitettuja ad hoc -toimenpiteitä koskevan virallisen tutkintame-

nettelyn. Tästä päätöksestä julkaistiin samana päivänä lehdistötiedote. Komissio ilmoitti kuitenkin 13.11.2001 tehdyn päätöksen kantajalle vasta 8.1.2002 päivätyssä kirjeessä. Näin ollen komissio teki EY 232 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun pätevän kannanoton kantajan esittämiin toimimisvaatimuksiin siltä osin kuin niissä on kyse ad hoc -toimenpiteistä vasta nyt käsiteltävänä olevien kanteiden nostamisen jälkeen (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-194/97 ja T-83/98, Branco v. komissio, tuomio 27.1.2000, Kok. 2000, s. II-69, 55 kohta).

35 Näin ollen vaikka kantajalla oli hyväksytty intressi nyt käsiteltävänä olevien kanteiden nostamiseen, kuten asianosaiset katsovat, nämä kanteet jäävät vaille kohdetta siltä osin kuin niissä on kyse sen toteamisesta, että komissio on lainvastaisesti pidättäytynyt tekemästä päätöstä kantajan kanteluista siltä osin kuin niissä on kyse ad hoc -toimenpiteistä.

36 Näin ollen lausunnon antaminen esillä olevista kanteista raukeaa siltä osin kuin ne koskevat ad hoc -toimenpiteitä.

Rahoitustuet

Asianosaisten lausumat

37 Kantaja väittää, että 30.9.2003 päivätystä kirjeestä huolimatta laiminlyönti on yhä ajankohtainen.

38 Kantaja väittää aluksi, että koska komissio ei aloittanut rahoitustukia koskevaa virallista tutkintamenettelyä SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanoa varten, puutteet ovat yhä olemassa.

39 Kantaja väittää seuraavaksi, että 30.9.2003 päivätty kirje on EY 232 artiklan mukainen kannanotto, koska tämä kirje ei ole lopullinen asiakirja, josta voidaan nostaa kumoamiskanne, vaan pelkästään valmisteleva asiakirja.

40 Lopuksi kantaja katsoo, että rikkoessaan kohtuullisia määräaikoja kantajan kanteluita tutkiessaan, komissio syyllistyi sellaiseen laiminlyöntiin, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi jättää toteamatta ilman, että se täten epäisi kantajalta tehokkaan oikeussuojan ja jättäisi määräämättä komissiolle mitään seuraamusta siitä, että se on lykännyt kyseisiä kanteluita jo yli kymmenen vuoden ajan. Laiminlyöntikanteen järjestelmän olisi siis noudatettava jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen järjestelmää, jossa kanteen kohde säilyy, vaikka jäsenyysvelvoitteiden laiminlyönti on lakannut.

41 Komissio puolestaan väittää, että laiminlyönti päättyi 30.9.2003 päivättyyn kirjeeseen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

42 Komissio aloitti 30.9.2003 päivätyllä kirjeellä ensimmäiseen vaiheen rahoitustukien tutkimisessa olemassa olevina valtiontukina. Täten komissio otti kantaa

siihen, olivatko rahoitustuet luonteeltaan uusia tukia vai olemassa olevia tukia, ja totesi, että niitä on pidettävä olemassa olevina tukina.

43 On siis tarkasteltava sitä, ottiko komissio tällä kirjeellä kantaa EY 232 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetulla tavalla kantajan esittämiin toimimisvaatimuksiin siltä osin kuin niissä on kyse rahoitustuista, ja sitä, raukeaako lausunnon antaminen näin ollen, vai, kuten kantaja väittää, onko sellainen laiminlyönti yhä olemassa, joka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi todettava.

44 Ensimmäiseksi on aiheellista tarkastella kantajan väitettä, jonka mukaan komission laiminlyönti jatkuu, koska se ei aloittanut rahoitustukia koskevaa virallista tutkintamenettelyä.

45 Tältä osin kun asian T-297/01 laiminlyöntikanteessa pyritään siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että toimenpiteillä, jotka kantajalle annettiin tiedoksi, ei taata SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanoa kokonaan, on tarpeellista, jotta lausunnon antamisen raukeamista koskevasta pyynnöstä ja kantajan tätä vastaan esittämästä väitteestä voitaisiin lausua, tarkastella, kuuluiko SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanotoimenpiteisiin, kuten kantaja väittää, velvollisuus aloittaa välittömästi vuosina 1992–1995 maksettuja rahoitustukia koskeva virallinen tutkintamenettely. Toisin sanoen on tarkasteltava, ratkaistiinko SIC-tapauksessa annetussa tuomiossa näiden rahoitustukien uutta tai olemassa olevaa luonnetta koskeva kysymys siten, että niiden todettiin olevan uusia tukia. Vastauksen ollessa myöntävä komissio ei nimittäin voinut enää perustellusti pohtia sitä, ovatko nämä rahoitustuet uusia tukia, kuten se teki 7.11.2001 päivätyssä kirjeessä, eikä etenkään aloittaa 30.9.2003 päivätyllä kirjeellä kyseisiä rahoitustukia koskevaa tutkintamenettelyä ikään kuin ne olisivat olemassa olevia tukia. Komission olisi tässä tapauksessa pitänyt päinvastoin aloittaa välittömästi SIC-tapauksessa annetun tuomion jälkeen virallinen tutkintamenettely. Koska komissio ei tehnyt tätä, se laiminlyö yhä, kuten kantaja väittää lausunnon antamisen raukeamista koskevasta pyynnöstä esittämissään huomautuksissa, velvollisuuttaan toteuttaa SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanon edellyttämät toimet.

46 On kuitenkin todettava, että SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanotoimenpiteisiin ei kuulunut velvollisuutta aloittaa välittömästi vuosina 1992–1995 maksettuja tukia koskevaa virallista tutkintamenettelyä.

47 SIC-tapauksessa annetusta tuomiosta ilmenee, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ratkaissut tämän tuomion perusteluissa tai päätösosassa sitä, ovatko vuosina 1992–1995 maksetut rahoitustuet uusia tukia vai olemassa olevia tukia, eikä se edes viitannut tähän kysymykseen. Kysymys, joka oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavana ja joka vain oli oikeudenkäynnin kohteena, oli se, liittyikö komission siihen arviointiin, jonka mukaan nämä rahoitustuet eivät olleet valtiontukia ja jolle nyt käsiteltävänä olevassa asiassa riidanalaisena oleva päätös perustuu, todellisia vaikeuksia.

48 Tätä SIC-tapauksessa annetusta tuomiosta tehtyä tulkintaa ei kyseenalaisteta tuomion 85 kohdassa, johon kantaja viittaa ja jonka mukaan "komissiolla on ollut suuria vaikeuksia siinä arvioinnissa, jonka nojalla se on todennut, että RTP:lle korvauksina maksetut rahoitustuet eivät olleet tukia, ja että nämä vaikeudet olisivat edellyttäneet [virallisen tutkinta-] menettelyn aloittamista, koska näiden tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille ei ollut osoitettu". Vaikka tässä kohdassa todetaan, että virallisen tutkintamenettelyn aloittaminen on tarpeellista silloin, kun on olemassa rahoitustukien luonteeseen liittyviä todellisia vaikeuksia, sen tarkoitus tai kohde ei ole siitä kysymyksestä päättäminen, oliko näitä rahoitustukia pidettävä uusina tukina vai olemassa olevina tukina.

49 Edellä todetusta seuraa, että SIC-tapauksessa annetussa tuomiossa ei kielletty komissiota tarkastelemasta myöhemmin tätä kysymystä. Näin ollen ja kun tämän kysymyksen ratkaiseminen, vaikkakin väliaikaisesti, on edellytys virallisen tutkintamenettelyn aloittamiselle (ks. vastaavasti asia C-312/90, Espanja v. komissio, tuomio 30.6.1992, Kok. 1992, s. I-4117, 20 kohta; asia C-47/91, Italia v. komissio, tuomio 30.6.1992, Kok. 1992, s. I-4145, Kok. Ep. XII, s. I-191, 26 kohta ja yhdistetyt asiat T-195/01 ja T-207/01, Government of Gibraltar, tuomio 30.4.2002, Kok. 2002, s. II-2309, 82 kohta), SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanotoimiin ei voinut kuulua asiassa T-297/01 nostetussa

kanteessa kyseessä olleiden, vuosina 1992–1995 maksettuja rahoitustukia koskevan virallisen tutkintamenettelyn välitön aloittaminen. Lisäksi koska tässä tuomiossa ei luokiteltu kyseisiä rahoitustukia uusiksi tuiksi, siitä ei millään tavalla ollut seurauksena, että myöhemmin, vuosina 1996 ja 1997 maksetut rahoitustuet olisi välillisesti luokiteltu tällaisiksi. Näin ollen kantaja ei voi vedota tähän tuomioon myöskään perustellakseen väitettään asiassa T-298/01 nostetussa kanteessa tarkoitettuja, vuosina 1996 ja 1997 maksettuja rahoitustukia koskevan virallisen tutkintamenettelyn välittömästä aloittamisesta.

50 Siltä osin kuin on kyse kantajan vastauskirjelmässään ja lausunnon raukeamista koskevasta pyynnöstä esittämissään huomautuksissa esittämistä väitteistä, jotka koskevat sitä, että kantaja katsoo niiden epäilyjen olevan paranneltuja, joita komissiolla on rahoitustukien uusien tukien tai olemassa olevien tukien luonteesta ja 7.11.2001 esitetyn pyynnön ja 30.9.2003 päivätyn kirjeen lykkäävästä luonteesta, ne on hylättävä. Komissio ei tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan sen vuoksi, että se halusi taata menettelymääräysten täyden noudattamisen ja siis tulevan lopullisen päätöksen perusteellisuuden, että tiettyjä seikkoja voitiin ja piti vielä selkiyttää, mille 7.11.2001 esitetty pyyntö perustui, ennen kuin komissio lausui tästä asiasta 30.9.2003 päivätyssä kirjeessä. Pyynnöstä, joka esitettiin 7.11.2001 käy muun muassa ilmi, että komissio ei ollut vielä täysin arvioinut sitä, vaikuttivatko Portugalissa vuosina 1989–1992 tapahtuneet perustuslailliset ja lainsäädännölliset muutokset RTP:n rahoitustukien myöntämistä koskevaan järjestelmään, eikä sitä, minkälaiset nämä vaikutukset olivat. Komissio viittaa lisäksi siihen, että on tarpeellista määritellä Portugalin televisioalan vapauttamisessa ja RTP:lle maksettavien rahoitustukijärjestelmän käyttöön ottamisessa huomioon otettavat täsmälliset päivämäärät, jotka eivät käy selkeästi ilmi asiakirja-aineistosta ja kantajan perusteluista.

51 On siis aiheellista todeta, että kun komissiolla ei ollut velvollisuutta aloittaa välittömästi SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanoa varten rahoitustukia koskevaa virallista tutkintamenettelyä ja kun tällä toimielimellä olevat epäilyt kyseisten tukien luokittelusta uusiksi tuiksi tai olemassa oleviksi tuiksi eivät olleet ilmeisen perusteettomia, kantaja on kirjelmissään ja lausunnon antamisen raukeamista koskevasta pyynnöstä esittämissään huomautuksissa

virheellisesti väittänyt jatkuvasti, että koska komissio ei aloittanut virallista tutkintamenettelyä, se on laiminlyönyt velvollisuuttaan toteuttaa SIC-tapauksessa annetun tuomion täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet.

52 Seuraavaksi on aiheellista lausua kantajan toisesta väitteestä, jonka mukaan 30.9.2003 päivätty kirje ei voi valmistelevana asiakirjana, josta ei voida nostaa kumoamiskannetta, olla EY 232 artiklassa tarkoitettu kannanotto.

53 Tältä osin on huomautettava, että oikeuskäytännön mukaan jopa sellainen toimi, joka ei voi olla kumoamiskanteen kohteena, voi muodostaa kannanoton, johon kannanoton laiminlyönti päättyy, jos se kuuluu sellaiseen menettelyyn, jonka tarkoitus on pääsääntöisesti johtaa oikeudelliseen toimeen, joka voi olla kumoamiskanteen kohteena (ks. em. asiassa Pharos v. komissio annettu tuomio, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asiassa Branco v. komissio annettu tuomio, 54 kohta). Näin ollen 30.9.2003 päivätty kirje muodostaa joka tapauksessa EY 232 artiklan mukaisen kannanoton.

54 Tästä seuraa, että kantajan lausunnon antamisen raukeamista koskevasta pyynnöstä esittämä toinen väite on hylättävä.

55 Lopuksi on tarkasteltava kantajan kolmatta väitettä, jonka mukaan siitä, että komissio rikkoi kohtuullisia määräaikoja tutkiessaan kantajan kanteluita, johtuu, että tämä toimielin syyllistyi laiminlyöntiin, joka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi todettava.

56 On selvää, että komissiolla on velvollisuus tutkia kilpailuasioissa ja muun muassa EY 88 artiklan perusteella esitetyt kantelut huolellisesti ja puolueettomasti (ks. ns. SIC-tapaus, tuomion 105–107 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; asia T-54/99, max.mobil v. komissio, tuomio 30.1.2002, Kok. 2002, s. II-313, 48 ja 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja yhdistetyt asiat T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale v. komissio, tuomio 6.3.2003, Kok. 20003, s. II-435, 167 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei kuitenkaan voi, kuinka valitettavaa komission toiminta kantajan kanteluiden käsittelemisessä vaikuttaakaan olevan, ylittämättä esillä olevien laiminlyöntikanteiden rajoja arvioida komission väitettyä kohtuullisten määräaikojen rikkomista.

58 Edellä 31 kohdassa muistutetusta oikeuskäytännöstä ilmenee nimittäin, että lausunnon antaminen raukeaa tapauksissa, joissa toimenpide, jonka puuttumista moititaan, annettiin laiminlyöntikanteen nostamisen jälkeen mutta ennen tuomion antamista. Jos kantaja katsoo, että sille on aiheutunut vahinkoa sen vuoksi, että komissio on rikkonut kohtuullisia määräaikoja, sille kuuluu vahingonkorvauskanteen nostaminen.

59 Edellä todetusta seuraa, että komissio otti 30.9.2003 päivätyllä kirjeellä kantaa kantajan toimimisvaatimuksiin siltä osin kuin niissä oli kyse rahoitustuista ja että lausunnon antaminen asiassa T-297/01 ja asiassa T-298/01 nostetuista kanteista raukeaa siltä osin kuin ne koskevat myös näitä toimenpiteitä.

60 Näin ollen lausunnon antaminen asioissa T-297/01 ja T-298/01 raukeaa.

Oikeudenkäyntikulut

61 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Lisäksi saman työjärjestyksen 87 artiklan 6 kohdan mukaan jos lausunnon antaminen asiassa raukeaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määrää oikeudenkäyntikuluista harkintansa mukaan.

62 Esillä olevassa asiassa kun on kyse yhtäältä asioissa T-297/01 ja T-298/01 nostettujen kanteiden osasta, joka koskee ad hoc -toimenpiteitä ja jonka osalta lausunnon antaminen raukeaa sen johdosta, että 13.11.2001 tehty päätös ilmoitettiin kantajalle, kantajaa ei voida, toisin kuin komissio väittää, moittia siitä, että puolustaakseen oikeuksiaan se nosti kyseiset kanteet odottamatta komission tästä päätöksestä tekemää ilmoitusta, joka tehtiin sen jälkeen, kun laiminlyöntikanteen nostamiselle varattu määräaika päättyi. Siltä osin kuin toisaalta on kyse asioissa T-297/01 ja T-298/01 nostettujen kanteiden osasta, joka koskee rahoitustukia, laiminlyönti päättyi ja lausunnon antaminen raukesi vasta 30.9.2003 päivätyn kirjeen jälkeen. Näissä olosuhteissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komission on vastattava kantajan oikeudenkäyntikuluista.

63 Edellä todetun perusteella komissio on siis velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut kantajan vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Lausunnon antaminen asioissa T-297/01 ja T-298/01 raukeaa.**

2) **Komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Tiili Pirrung Mengozzi

Meij Vilaras

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä helmikuuta 2004.

H. Jung

kirjaaja

V. Tiili

jaoston puheenjohtaja